

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

РИСТЕ ТЕМЈАНОВСКИ

Ристе Темјановски

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

Штип, 2018

Ристе Темјановски

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

Автор

Проф.д-р Ристе Темјановски

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

Рецензенти

Проф. д-р Ристо Фотов

Проф. Еленица Софијанова

Лектор:

Проф.д-р Толе Белчев

Техничко уредување:

Ристе Темјановски

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Објавено во е-библиотека

<https://e-lib.ugd.edu.mk>

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

334.722(075.8)

ТЕМЈАНОВСКИ, Ристе

Претприемништво [Електронски извор] / Ристе Темјановски. - Штип
: Универзитет "Гоце Делчев", Економски факултет, 2018

Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/706>. - Текст во PDF
формат, содржи 241 стр., илустр. - Наслов преземен од екранот. - Опис на
изворот на ден 23.03.2018. - Фусноти кон текстот. - Биографски податоци:
стр. 241. - Библиографија: стр. 229-240. - Содржи и: Прилог

ISBN 978-608-244-504-5

а) Претприемништво - Високошколски учебници

COBISS.MK-ID 106699274

Сите права се заштитени. Ниту еден дел од оваа книга не може да биде репродуциран или пренесен во било која форма или со кои било средства, електронски или печатени, вклучувајќи фотокопирање, преснимување или чување во информациски системи, без претходна писмена дозвола од авторот или издавачот.

Оваа книга е одобрена за учебник со Одлука бр. 1202-90/3 на 19.04.2018 од Наставно-научниот Совет на Економскиот факултет при Универзитетот Гоце Делчев – Штип, на 156-та седница одржана на 19.04.2018 година.

УНИВЕРЗИТЕТ "ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ" - ШТИП
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ

Проф.д-р Ристе Темјановски

ПРЕТПРИЕМНИШТВО

Штип, 2018

ПРЕДГОВОР

Светот во кој живееме е свет во кој иновативноста, знаењето и вештините ги диктираат сите правци на современиот живот. Во овој динамичен свет конкурентноста е составен дел не само во меѓународните и домашни бизнис релации туку и составен сегмент на секојдневните културни навики.

Водејќи се од атрибутите на храброст, решителност, практична применливост на современи модели на раководење, но и подготвеноста за постојано надградување со знаење и информации влегуваме во светот на претприемништвото. Претприемничките вештини денес го движат светот. Тие предизвикаа „тектонско“ подместување во сите процеси на човековите активности: животни навики, начин на учење, работа, забава, спорт, политика и со што го видоизмени целокупниот пејзаж на цивилизациските достигнувања. Со право се смета дека претприемачите го моделираат светот и создаваат еден нов тип на економија - *нова економија со претприемнички знаења, вештини, во кои информациите се највреден ресурс. Како да се биде прв, иновативен и импозантен.*

За полесно разбирање на сите информации, дилеми и расправи поврзани со актуелноста на „феноменот“ на претприемништво ќе ви помогне книгата што е пред вас.

Книгата **ПРЕТПРИЕМНИШТВО** е во согласност со наставната програма што се изучува на *прв и втор циклус на студии на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ - Штип.*

Основна цел на книгата е да даде можности за разбирање и совладување на теоретските и практичните познавања од областа на претприемништвото и да ги оспособи студентите за спознавање, разликување и критичка анализа на следните прашања: Што претставува претприемништвото и каква е неговата улога во стопанството? Како и кога настанува? На што се темели неговото значење и суштината? Кои се елементите на неговата виталност, како еден раширен феномен? Какви се тенденциите на неговиот развој?

Во содржината се опфатени и определени теоретски и методолошки знаења и искуства кои се неопходни за согледување на основните карактеристики во развојот на претприемништвото во Република Македонија.

Концепцијата на книгата е структурирана во 10 глави, каде се прикажани теми со соодветна поврзаност на теоријата и практиката на современата проблематика на претприемништвото кај нас и во светот, со цел на што поедноставен начин и низ практични примери, студентите да можат без тешкотии да ја совладаат оваа материја. Во секојдневниот живот претприемништвото се претставува како деловна активност која донесува материјална корист на поединецот или колективот. Од аспект на развој, тоа се толкува како тежнение за успех и постигнување парична корист. Претприемништвото денес стана значаен фактор на реструктурирање на фирмите и

корпорациите, на цели национални економии, на цели региони на светското стопанство. Со овој труд се настојува да се истакне и потребата за објективна научна анализа на нашата економија, оценката на вистинските можности за модернизацијата и вклучување во светските глобални економски текови.

Сепак, најзначајно место во анализата е отстапено на новите промени и содржини на економскиот развој во национални рамки. Нашиот систем и метод на модернизација на економијата мора да се темели на реалните основи на односите "делови" и "целина" во согласност со научните сознанија, со што се овозможува одржување на виталноста на современата економска наука во решавањето на најразлични економски проблеми.

Во изготвувањето учебникот **ПРЕТПРИЕМНИШТВО**, консултирана е широка литература од домашни и странски автори, од најразлични области: микроекономијата, (менаџментот, маркетингот, економиката на мали претпријатијата и др.), макроекономијата, економика на одделни регионалните економски збиднувања и трансформации, глобалните и политичко-економски влијанија, анализи итн. со единствена цел изворно и компетентно презентирање на материјата.

Чувствувам неизмерна потреба да изразам искрена благодарност на стручната помош и искрените совети на рецензентите проф.д-р Ристо Фотов и проф.д-р Еленица Софијанова кои помогнаа во дефинирањето на стручните термини и моделирањето на овој труд. Благодарност упатувам и кон проф.д-р Толе Белчев, кој несебично одвои доволно време и енергија, и со максимално внимание да го прочита, лекторира и коригира овој труд. Секако тука е помошта и останатите соработници и колеги кои овозможија комплетно оформување на овој труд.

Сакам во овој труд да ја истакнам значајната стимулаторска улога на Универзитетот „Гоце Делчев“ во доменот на научните истражувања како и неговата професионална подготвеност напишаните трудови да ги направи достапни во јавноста.

Скопје, април 2018

Авторот

СОДРЖИНА

ГЛАВА 1	19
1.ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО КАКО РЕАЛНОСТ ВО СВЕТОТ НА БИЗНИСОТ	19
1.1. Карактеристики на претприемништвото во глобалниот бизнис свет	19
1.2. Универзалната улога на претприемништвото	21
1.3. Поединецот и претприемништвото	23
1.4. Поимно дефинирање на претпримачот и претприемништвото	24
1.4.1. Претприемач.....	24
1.4.2. Претприемништво	26
1.4.2.1. Современи гледишта за претприемништвото	28
1.4.2.2. Тренд во развојот на претприемништвото.....	29
1.4.2.3. Социјално претприемништво	30
1.4.2.4. Женско претприемништво	34
1.5. Суштина на претприемништвото	37
1.5.1. Улогата на претприемачот	39
1.5.2. Профил на претприемачот	40
1.6. Претприемачите <i>versus</i> менаџерите.....	42
ГЛАВА 2	49
2. ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО И СОВРЕМЕНИТЕ ЕКОНОМСКИ ТЕОРИИ И ШКОЛИ	49
2.1. Теорија на Стивен Химер за специфичните предности на фирмата	49
2.2. Теорија на животниот циклус на производот на Рајмонд Вернон	50
2.3. Парадигмата на Џон Данинг	51
2.4. Теоријата на Мајкл Портер за конкурентската предност на нациите	53
2.5. Животниот циклус на претпријатието според Исак Адигес	56
2.6. Школа за претприемништво	61
2.6.1. Процеси и фази на претприемништво.....	64
2.6. 2. Модели во претприемништвото	67

ГЛАВА 3	73
3. ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО И ЕКОНОМСКАТА ОКОЛИНА.....	73
3.1. Претпремишството и економската еволутивност.....	73
3.2. Дали претприемнишството припаѓа само во стопанските дејности?	74
3.3. Претприемнишството во современите бизнис процеси	77
3.4. Претприемнишството и економската околина.....	78
3.4.1. Бихејвиористички пристап на претприемнишството.....	80
3.4.2. Тенденции на претприемнишството	81
ГЛАВА 4	85
4. ПАЗАРОТ, КОНКУРЕНТНОСТА И ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО	85
4.1. Пазарот и конкуренцијата во претприемнишството	85
4.1.1. Маркетинг менаџментот и претприемнишството	86
4.1.2.Маркетинг активност во претприемничка околина	88
4.1.2.1. Планирањето на маркетинг активностите во претприемничка околина	91
4.1.3 Приод кон пазарот	94
4.2.. Значење на иновациите во претприемнишството	95
4.3. Ризикот во работење	96
4.4. Комбинација, рекомбинација и супституција на производствените фактори	97
4.5. Реалокација на ресурсите и оптимизација на приносите	99
4.5.1. Човечкиот фактор како најзначаен ресурс во бизнисот.....	101
4.6. Информатичката технологија и претприемнишството	102
4.6.1. Претприемнишството во дигиталниот свет	104
4.6.2. Подемот на технолошкиот развој и претприемнишството	109
4.7. Претприемнишството како витална енергија на развиените економии	110
ГЛАВА 5	115
5. ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО И РАЗВИВАЊЕ ПАЗАРНИ СТРАТЕГИИ.....	115
5.1. Модел на планирање во мали фирми	115
5.2. Почетни стратегии	116
5.3. Стратегиско планирање и почетни стратегии	120
5.4. Стратегии на инвестирање.....	122
5.4.1. Бизнис ангели.....	122
5.4.2. Сфери на пласман - кога и каде инвестираат бизнис ангелите?	123
5.4.3. Видови бизнис ангели.....	124
5.5. Мотиви и критериуми за инвестирање.....	125

ГЛАВА 6	131
6. ПРЕТПРИЕМНИЧКИ БИЗНИС ПЛАН	131
6.1. Планирањето и претприемништвото	131
6.2. Значење на бизнис планот	131
6.3. Карактеристики на бизнис планот	133
6.4. Структура на бизнис планот	134
6.5. Кој ги изготвува бизнис планот?	137
6.6. Видови бизнис планови	138
6.6.1. Пазарен план	138
6.6.2. План за менаџмент	140
6.6.3. План за финансиски менаџмент	141
6.7. Буџет	141
6.8. Изработка на планот	142
ГЛАВА 7	147
7. ОРГАНИЗАЦИЈА И ПРЕТПРИЕМНИЧКО ОДНЕСУВАЊЕ	147
7.1. Мотивацијата во развојот на функционирањето на претприемништвото	147
7.2. Претприемничко однесување	149
7.3. Улогата на претприемничката идеја во функционирањето на капиталот	149
7.4. Улогата на организацијата во функција на претприемништвото	151
7.5. Управување со развојот и промените	152
7.6. Претприемничко однесување во претпријатието што расте	153
7.7. Култура	157
7.7.1. Културата и улогата на основачот	158
7.7.2. Култура и изведба	159
7.7.3. Етика	160
7.7.4. Претприемништвото и организациската култура	161
7.8. Креативноста - фактор за успешен претприемач	162
7.8.1. Извори на креативноста	163
7.8.2. Дали општеството поседува доволно креативни кадри	163
ГЛАВА 8	167
8. МЕРКИ ЗА ПОДДРШКА НА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО	167
8.1. Мерки на поддршка на локалното претприемништво	167
8.2. Бизнис инкубатори и научни паркови	168
8.2.1. Изборот на локација на бизнис инкубаторите	169
8.2.2 Научни паркови	170

8.3. Buisness link организации	172
8.4. Бизнес мрежи - Business network.....	172
ГЛАВА 9	179
9. КОРПОРАЦИСКО ПРЕТПРИЕМНИШТВО	179
9.1. Интрапретприемач (intrapreneur)	181
9.1.1. Карактеристики на интрапретприемач (intrapreneur)	183
9.2. Корпорациски потфати	184
9.3. Пречки за примена на претприемништвото во големите претпријатија..	186
9.4. Надминување на проблемите од примената на претприемништвото во големите претпријатија.....	186
9.5. Планирањето и претприемништвото	188
9.6. Институционалните проблеми и претприемништвото	190
ГЛАВА 10	193
10. ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	193
10.1. Придружни проблеми во македонската економија по осамостојувањето како предуслов за развој на претприемништвото.....	194
10.2. Политика на поддршка на малите и средни претпријатија и на претприемништвото во Република Македонија.....	198
10.3. Пазарната ориентација и политика на поддршка на малите и средни претпријатија и претприемништвото во Република Македонија	199
10.4. Човечкиот фактор како најзначаен ресурс за конкурентноста на пазарот во Република Македонија	205
10.5. Развивање на претприемничката свест во економијата на Република Македонија.....	207
10.6. Претприемнички инкубатори и зони.....	207
10.7. Форми на помагање на претприемничките компании	209
10.8. Финансиски извори и мерки наменети за поттикнување на претприемништвото во Република Македонија.....	211
10.8.1. Каде се македонските бизнис ангели?	214
10.9. Институционални политики и активности за поддршка и развој на МСП.....	215
ПРИЛОГ.....	223
КРАТОК ВОДИЧ ЗА ПРЕТПРИЕМНИШТВОТО.....	223
ЛИТЕРАТУРА.....	229